

CABRILS

DESAPAREGUT

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons FAMÍLIA MASQUES-MAS

CABRILS DESAPAREGUT

Jaume Tolrà - David Farell

 efadós

**Ajuntament de
Cabrials**

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Arxiu Comarcal del Maresme

CABRILS DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2023

© dels textos: Jaume Tolrà i Ferrer

© dels textos: David Farell i Garrigós

© del pròleg: Pilar Llongueras i Calvet

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Cabrils
Arxiu Comarcal del Maresme

Amb el suport:

Agraïments::

Família Altafulla-Llongueras, família Badia, Jaume Cuduñet, Pilar i Mercè Font, Josep Grau i Casanovas, família Llonch-Llongueras, família Masiques-Mas, Enric Ortega i Rivera, Helena Roura, Joan Ramon Sala, Fons Sala Losdijck, Josep Samon i Forgas, Maria Sánchez, Josep Suari Mogas i família Tolrà-Pascual

Assessorament lingüístic:

Elisabet Kamal Boix

Fotografia de portada:

Thomas (Ed.) / Fons Sala-Losdijck

Acrònims:

ACM (Arxiu Comarcal del Maresme)
AFCEC (Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya)
MAMVD (Museu-Arxiu Municipal de Vilassar de Dalt)

ISBN 978-84-19239-65-5

DL B-1671-2023

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Quins records, quines olors...

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Les fotografies són patrimoni de Cabrils

Pàg. 12

CABRILS, EL POBLE QUE ERA ABANS

Venim de molts segles enllà

Pàg. 114

ELS VEÏNATS QUE DONEN VIDA A CABRILS

La Llobatera i el Sant Crist

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

QUINS RECORDS, QUINES OLORS...

Pilar Llongueras i Calvet

Quan em van demanar que fes el pròleg d'aquest llibre, tenia dubtes de si en sabria. Sempre m'ha sabut greu no haver estat més atenta quan, alguns vespres a la vora del foc, ens explicaven anècdotes del poble. Però ara, veient les fotografies antigues, de sobte m'han vingut tants records com olors de la meva infantesa.

Parlo de l'olor dels tomàquets, les mongetes i les cols que feia l'Era de ca l'Estrany. Productes acabats de collir i a punt per al repartidor, que els duia a vendre al Born.

L'olor forta que feien les vaques i els porcs. Quina ale-

gria quan naixia un vedellet o una garrinada i ens deixaven donar-los la llet i jugar amb ells. L'olor de quan arribava la gran festa dels pagesos, Sant Antoni Abad. Uns dies abans, ja preparàvem els ornaments dels cavalls i il·lustràvem els picarols per a la gala del dia assenyalat, quan s'anava a l'ofici i es feien els Tres Tombs amb el carro.

L'olor que feia el col·legi de les Monges, amb la gineseta i els clavells. Els clavells els anàvem a collir a can Badia i al vespre els tallàvem per poder fer les catifes de flors als carrers.

L'olor de les feixes de can Barrica al temps de les maduixes. Quan en collíem, rebíem la saviesa bondadosa d'en Pepet: «Canalla!, que en menegu més que no pas en

colliu». Al setembre, Cabrils feia olor de vi. Moltes cases feien olor del most del raïm acabat d'entrar al celler. Abans de posar el vi a la bota, nosaltres l'havíem trepitjat al cup de cal Gras.

Al desembre, les olors eren de mata, molsa i suro, ingredients del pessebre gegant, com el que feia el meu oncle. Les xemeneies ho fumaven tot, perquè a l'hivern d'abans el fred era cru i les candel·les de gel penjaven més sovint de les teulades.

Altres olors característiques les desprenien les canyes de la riera, la foscor de la carretera quan els de la colla de la Llobatera tornàvem al vespre i només teníem el fanal del carrer de can Paró i el de les dues rieres, o les basses i el fang dels camins de terra després de la pluja.

Estic segura que aquestes olors també les recorden molts altres cabrilencs.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons JAUME TOLRÀ I FERRER

Introducció

LES FOTOGRAFIES SÓN PATRIMONI DE CABRILS

Jaume Tolrà i Ferrer - David Farell i Garrigós

El títol d'aquest llibre, *Cabrils desaparegut*, pot dur a diferents significats. Cabrils ni ha desaparegut ni vol enterrar els seus senyals d'identitat. Les fotografies són testimoni visual que han desaparegut paisatges, indrets, cases i persones. És llei de vida. Però també mostren que encara queden moltes coses perquè s'han adaptat als nous temps, i cal preservar-les.

La contemplació de les fotografies de *Cabrils desaparegut* pot dur a una certa nostàlgia per part d'aquells més grans, que encara recorden bé el Cabrils d'abans. Certament, el poble canvia cada any i,

passades les dècades, aquests canvis semblen increïbles. D'altra banda, les imatges *vintage* sorprenden els no tan grans, perquè se'ls fa difícil reconèixer allà on viuen. La muntanya, la plana agrícola, el poble i els veïnats no han desaparegut, sortosament, però s'han transformat moltíssim. Són aquests grans canvis els que volem que s'apreciïn en aquest llibre i, de fet, el que ens ha guiat quant a criteri per seleccionar unes fotos o unes altres.

Hem aconseguit 524 fotografies i només n'hi caben unes 180. Per tant, calia seleccionar-les. Hem procurat oferir una mostra del que ha desaparegut o, com dèiem, el que més ha canviat de la Sagrera, com a nucli primigeni del poble de Cabrils i dels veïnats històrics, que també

AUTORIA DESCONEGUDA / FONS PILAR FONT

MEMÒRIA HISTÒRICA

Aquestes primeres fotografies, juntament amb el pròleg i la introducció, serveixen per mostrar la varietat dels temes que veurem. La de la pàgina 7 és del 1928 i correspon a l'oficialització del Cor La Concòrdia, que estrenava l'estendard amb una benedicció feta al davant de l'església. En van ser padrins Emili Carles Tolrà i Maria de Berenger. Encara més antiga és la de la vinya familiar. Durant segles, la vinya i els fruiters van poblar els turons, i el temps de la collita implicava bona part de les famílies. El Cabrils desaparegut és aquell on tothom es coneixia, en el qual les hortes ocupaven més lloc que les cases i el calendari era el del pagès.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons FAMÍLIA BADIA

contenen elements construïts d'una gran antiguitat. Per exemple, el veïnat del Sant Crist, la Llobatera i la Subirana.

Amb les fotografies d'arxiu que publiquem, els autors d'aquest llibre voldríem fer una crida a donar una nova vida memorial a tot aquell patrimoni desaparegut, però també volem valorar el que tenim ara. És a dir, cal considerar els carrers, les places, les fonts i molts dels edificis actuals com els elements culturals que donen identitat al Cabrils actual. Són elements clarament visibles als quals, potser perquè ens són contemporanis, no donem el valor que es mereixen. Si els fotografiem ara, amb la qualitat tècnica que tenen els nostres aparells digitals, contribuïm a donar-los un valor per a l'endemà. Els elements no tan visibles també són importants: poms de porta, balcons, plaques de carrer i rètols, rellotges de

sol, baranes, escales, xemeneies, rajoles, teulades... Qui pot negar l'interès històric que tenen i que tindran tots, i fins i tot artístic. Tant a l'exterior com a l'interior de les cases, convidem a retratar elements i persones del Cabrils d'avui i contribuir a la *memòria digital* de Cabrils.

Finalment, volem agrair la contribució de moltes persones que, amb la cessió de les fotografies del seu fons personal i familiar, han permès que el llibre tirés endavant. No hem pogut publicar més fotografies que les que veureu, però valguin totes elles com el testimoni de la riquesa d'aquests fons i de l'esforç dels cedents que han hagut de regirar velles carpetes i calaixos. També hem d'agrair el suport de l'Arxiu Comarcal del Maresme (ACM), del Museu-Arxiu de Vilassar de Dalt i de l'Ajuntament de Cabrils.

CABRILS, EL POBLE QUE ERA ABANS

Venim de molts segles enllà

Un seguit de pergamins citen masies de Cabrils que ja existien en època medieval: ca n'Amat, Bergay, Campins, Carbonell, Casals, Cuquet, Riera, Salvà, Vehils, Verivol, etc. L'any 1850, Cabrils tenia uns límits establerts i escrits així: la Gleva, Bargay, Bonanat, Badia, la Llobatera i la Creu de l'Abeya. Però el primer Cabrils fotografiat no arribarà fins a finals del segle XIX. El tenim retratat per particulars i en postals, i comprovem com predominava l'agricultura al pla i fins i tot als turons, per bé que la fil·loxera va fer abandonar molta vinya. Era un Cabrils on tothom es coneixia, amb l'església, l'ajuntament i les escoles ben a la vora, i les fàbriques tèxtils i les cooperatives a ple rendiment. El creixement de la Sagrera i Subirana aleshores era lent però constant, perquè l'any 1881 la fusteria de Salvador Ibran i la ferreria de Martí Siquier tenien molta feina.

EL MUNICIPI DES DEL 1821

Cabriels va celebrar fa poc els dos segles de municipalitat. L'any 1821, va començar la independència veïnal respecte a Vilassar. Cabriels i el Sant Crist havien passat segles sota el domini dels senyors del castell de Vilassar. **1837** Primer segell municipal de Cabriels, amb dos xiprers al costat de la creu. Any de les actes més antigues de l'arxiu. / **1869** Obre la fàbrica de Can Coll. / **1874** Cabriels tenia 748 habitants, dels quals 235 tenien dret a vot. / **1858** S'inaugura el cementiri, obra de Jaume Campins. / **1870** Primer jutge de pau, Miquel Estrany. Havia estat alcalde. / **1884** Obre la fàbrica de Can Tolrà. / **1891** Neix La Concòrdia (a Correus).